

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

PAPP KÁROLY r. altábornagy

Szám:

Tárgy: rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

Előadó:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva panaszos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalásának megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt

elutasítom.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés a) és e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál (a továbbiakban: ORFK) – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közzétételétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. Tájékoztatom, hogy a bírósági felülvizsgálat iránti keresetet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/B. § (1) és (2) bekezdésére, a Pp. 394/B. § (1) bekezdésére tekintettel, a Pp. 397/I. § (1) bekezdése alapján elektronikusan is benyújthatja. Az elektronikus kapcsolattartás módjára vonatkozóan részletes tájékoztatást találhat a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes> menüpontban.

A határozat bírósági felülvizsgálta iránti keresetlevél elektronikusan előterjesztésre szolgáló űrlap a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes/birosagi-felulvizsgalat> menüpontból tölthető le.

A határozatot kapják:

- 1) panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) rendőrsi szerv vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos postai úton terjesztette elő panaszbeadványát, a vele szemben fogatosított rendőri intézkedés miatt.

A rendőri intézkedés előzményeként a panaszos előadta, hogy *-n édesanyja * vendégházában barátaival főzött, közben italozott, amikor barátaival * óra körüli időben úgy döntöttek, hogy elmenni a * Fesztiválra. Ott a panaszos találkozott egy újabb barátjával, akivel beszélgetni kezdtek. Ezt követően arra lettek figyelmesek, hogy a baráti társaságba tartozó egyik személlyel szemben egy roma származású férfi állt, és az arcához közel hajolva ordított vele, másik barátja megpróbálta őket kibékíteni, de nem járt sikerrel. Erre a panaszos is odament és megkérte az ismeretlen férfit, hogy legyen szíves, menjen el, azonban ő ennek nem tett eleget. Ekkor egy számukra ismeretlen másik férfi felállt az asztaltól és szintén próbálta őket kibékíteni, azonban az ismeretlen roma férfi őt megütötte, aki ettől a földre esett és csapkodni kezdett, miközben eltalált mást is. Erre a panaszos közjük ugrott, hogy ne legyen belőle még nagyobb verekedés. Ezt követően az ismeretlen roma férfi elszaladt más pedig utána, amelyre a panaszos azt kiabálta, hogy „* ne!”, majd utánuk futott. A személy ahogy utolérte a férfit, fellökte, a panaszos pedig őt lökte el, hogy ne tudja esetleg bántalmazni a férfit. Ekkor a földön fekvő roma férfi a zsebéhez nyúlt, és hangosan mondta, hogy „most mind megdöglötök”. Erre a panaszos ráült a férfi mellkasára és lefogta a kezét, majd hangosan kiabált vele, hogy „Maradj nyugton!”. Eközben annyit érzett, hogy valaki lefújta gázspray-vel, valamint a homloka és az orra találkozásánál egy nagy ütést mértek rá. Úgy gondolta, hogy a földön fekvő férfi baráti társasága volt, ezért a panaszos felugrott és elszaladt. Futás közben hallotta, hogy valaki azt kiáltotta, hogy „Állj! Rendőrség!”. Ekkor megfordult, megállt, felemelte a kezét, és megvárta a tőle kb. 30 méterre lévő rendőrt. Ahogy a rendőr közelebb ért, kezeit a panaszos a magasba emelve közölte, hogy nem kíván ellenállni, együttműködik.

Kis idő elteltével még két rendőr ért a helyszínre, akik közül az egyik közölte, hogy „Azt csinálsz, amit akarsz, akkor is meg foglak bilincselni”. Erre a panaszos azt válaszolta, hogy rendben, csak hagy kösse be a cipőjét, ami kioldódott. Mivel válasz nem érkezett, leült a lépcsőre, bekötötte a cipőjét és felállt. A kezét a háta mögé tette, közben hátrált a rendőrök irányába, hogy megbilincselhessék. Ekkor ők megbilincseltek, majd a bal oldalán lévő rendőr egy alkalommal, térdel hason, és egy alkalommal melltájékon rúgta, miközben a megbilincselte kezét hátracsavarták. Közben a rendőr mormogott valamit, amit a panaszos nem értett. Majd ahogy az autóhoz vezették egy kikapun át, ott a bal oldali rendőr elengedte, jobbról meglökte a csípőjét, így a kapu betonoszlopán lehorzsolta a könyökét. Amíg az autóhoz nem értek, többször csavarták a bilincset a kezén, feszegették a csuklóját, és annyira felemelték a karját, hogy a feje kis híján a bokáját érte. A panaszos állítása szerint többször elmondta a rendőröknek, hogy nincs szükség erre, hiszen nem állt ellen. Továbbá kérte, hogy vigyázzanak a jobb vállára, mert az sérült volt.

Miután a panaszost a Rendőrsre előállították alkoholszondát fújattak vele, amely 0.72 mg/l értéket mutatott. A panaszos elmondása szerint meghallgatása során végig együttműködött az eljáró rendőrökkel. Elmondta a rendőröknek, hogy nem bántotta a férfit, majd megnézték az ökleit, amelyen sérülés nem volt. (Tudomására jutott, hogy a férfit, akit lefogott, azon sem volt sérülés, kivéve a könyökén egy horzsolás.) Az orvos látletet készített a panaszos sérüléseiről, amely tartalmazta, hogy orra felső részén friss seb, könyökén horzsolás, csuklóján a bilincs

nyoma és a térdein horzsolás volt látható. Ezt követően kapott egy jelentést, amely a személyes szabadságot korlátozó intézkedésről szólt, aminek az aláírását megtagadta, mert véleménye szerint az nem a valóságot tartalmazta. A panaszos álláspontja szerint az intézkedés, amelynek több személy is szemtanúja volt, nem volt törvényes, szakszerű és arányos.

A beadványban foglaltak alapján a panaszos a rendőri intézkedés kapcsán az alábbiakat sérelmezte:

1. testi kényszer és bilincs alkalmazását és annak módját;
2. rendőrök által okozott sérülésének keletkezését;
3. rendőrök által elkövetett bántalmazását.

II.

A Panasztestület a sérelmezett rendőri intézkedéssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásában megállapította, hogy a rendőri intézkedés érintette a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz és az abból levezethető testi integritáshoz való jogát.

A Panasztestület vizsgálata során megállapította, hogy az intézkedést foganatosító rendőri szerv az intézkedésre vonatkozó kérdéseket – az intézkedésre felhívható jogszabályhelyekkel együtt – öt oldalas átiratában ugyan megválaszolta, pontról pontra cáfolva a panaszos valamennyi állítását, azonban egyetlen eredeti/elsődleges/aznapi/ jelentést sem bocsátott a Panasztestület rendelkezésére, amely alapján a Panasztestület ellenőrizhette volna az abban foglaltakat. A Panasztestület meggyőződése szerint amennyiben nem áll rendelkezésre az elsődleges jelentés, amely alapján ellenőrizhető lenne az összefoglaló átiratban foglaltak tartalma, vizsgálata kiüresedik. Annak okán, hogy az intézkedést foganatosító rendőri szerv nem bocsátotta rendelkezésre az elsődleges jelentéseket, a rendőrség álláspontját a Panasztestület nem látta kellően alátámasztottnak, ezért a panaszos álláspontját fogadta el vizsgálata során és kimondta, hogy az intézkedéssel összefüggésben sérült a panaszos emberi méltósághoz és testi épséghez fűződő alapvető joga.

A Panasztestület álláspontja szerint a jogsérelem mértéke elérte azt a szintet, amely indokoltá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

III.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettség keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközök tartalmát vette figyelembe:

- panaszbeadvány;
- Rendőrkapitányság kivizsgáló jelentése mellékletekkel;
- rendőri szerv panaszt kivizsgáló átirata;
- elfogás végrehajtásáról szóló rendőri jelentés;
- rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás;

- büntető feljelentés;
- rendőri jelentés;
- rendőri jelentés;
- szakmai álláspont.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a panaszos által előterjesztett panaszában megfogalmazott állításokon túlmenően további bizonyítási indítványt, egyéb nyilatkozatot, illetőleg bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott.

Jelen eljárásban – az intézkedő rendőrök által tett jelentésekben foglalt nyilatkozatokon túl – a fentiekben hivatkozott egyéb bizonyíték nem merült fel, ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben – figyelemmel a Ket. 50. § (5) bekezdésének első mondatára – előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Ezek alapján a Pp. 195. § (1) bekezdés szerint a rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul. Ezen álláspontom kialakításánál figyelemmel voltam több korábbi bírósági ítéletre és döntésre is. (1/2004. Büntető jogegységi határozat, BH2009. 230, Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.27.173./2013/7. számú ítélete.)

IV.

A rendőri intézkedés elleni panasz elbírálásakor először azt vizsgáltam meg, hogy valamennyi panaszosi sérelemre kiterjed-e a hatásköröm.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdés szerint *„Akinek a IV-V. Fejezetben - a 46/A-46/C. § kivételével -, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint*

a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy

b) kérheti, hogy - amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá - panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően

ba) az országos rendőrfőkapitány,

bb) a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy

bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója

bírálja el.”

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) 29. § a) pontja alapján *„Kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény, továbbá a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó által elkövetett bármilyen bűncselekmény, ”.*

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) 301. § (1) bekezdés alapján „Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”.

A panaszos állítása szerint a rendőrök őt az intézkedés alatt bántalmazták és szándékosan fájdalmat okoztak neki.

A hivatkozott jogszabályhely alapján megállapítható, hogy annak megállapítása, hogy a sérelmezett intézkedés során történt-e rendőri bántalmazás, jelen eljárásnak nem feladata, tekintettel arra, hogy annak vizsgálatára a nyomozó ügyészség jogosult, amelynek okán a vizsgálatot mellőztem, ezért jelen határozatomban foglalt döntés arra nem terjed ki.

V.

A rendőri intézkedés ellen a panaszos által megfogalmazott sérelmek kapcsán álláspontom a következő:

1. Kényszerítő eszköz alkalmazása (testi kényszer, bilincs) és annak módja

Az Rtv. 19. § (1) bekezdés értelmében „A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

A (2) bekezdése szerint „A rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók”.

Az Rtv. 16. § (1) bekezdés szerint „A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható”.

Az Rtv. 17. § (2) bekezdés értelmében „A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön”.

Az Rtv. 47. § alapján „A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat”.

Az Rtv. 48. § szerint „A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.”

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. § (1) bekezdés szerint „Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan”.

A Szolgálati Szabályzat 40. § (1) bekezdés értelmében „A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőfeszítéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható”.

A (2) bekezdés első mondata szerint „A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat.”

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében „A bilincs alkalmazása kizárólag az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben, a kényszerítő eszköz alkalmazásának az Rtv.-ben és az e rendeletben meghatározott követelményei teljesülése esetén, különösen azzal szemben lehet indokolt, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg”.

A panaszos állítása szerint annak ellenére, hogy jelezte a rendőröknek, hogy nem tanúsít ellenállást és együttműködik, mégis bilincset alkalmaztak úgy, hogy a kezét a háta mögé tette, közben hátrált a rendőrök irányába, hogy megbilincselhessék. Ekkor ők megbilincseltek, miközben a megbilincselte kezét hátracsavarták. Amíg az autóhoz nem értek, többször csavarták a bilincset a kezén, feszegették a csuklóját, és annyira felemelték a karját, hogy a feje kis híján a bokáját érte. A panaszos állítása szerint többször elmondta a rendőröknek, hogy nincs szükség erre, hiszen nem állt ellen.

Az elfogás végrehajtásáról szóló rendőri jelentés szerint a rendőrök a panaszossal szemben az Rtv. 47. § szerint testi kényszeret, valamint az Rtv. 48. § b, c) és d) pontja szerint – figyelemmel Szolgálati Szabályzat 41. § (4) bekezdés b) pontjára – alkalmaztak bilincset.

A rendőri jelentés szerint *-n* órákor az Osztály beosztottjai, a * Fesztivál biztosítása keretében gyalogos járőrszolgálatot láttak el. A rendőrök szolgálatuk ellátása során észlelték, hogy a panaszos és egy ismeretlen személy – aki a helyszínről elfutott – egy harmadik személy után futott, akit a panaszos futás közben többször jobb kézzel fejen ütött. A futás közben a bántalmazott személy elesett és ezt követően a panaszos a földön fekvő személy vállára rátérdelt és két kézzel őt többször fejen ütötte. Erre a rendőrök odafutottak és a „Törvény nevében” szavak előrebocsátásával a jogellenes magatartás abbahagyására szólították fel a panaszost. A panaszos ennek nem tett eleget, hanem tovább ütlegette a földön fekvő, mozgásképtelen állapotban lévő személyt, ezért vele szemben testi kényszer került alkalmazásra úgy, hogy őt a rendőr a bántalmazott személytől félrelökte, majd ismételten a „Törvény nevében” szavak előrebocsátásával a jogellenes magatartás abbahagyására szólította fel. A panaszos továbbra is agresszív, támadó jellegű magatartást tanúsított, ezért a panaszos vegyi eszköz használatára is felszólításra került, mivel tartani lehetett a rendőrök ellen irányuló támadásától. Erre a panaszos közölte, hogy „Nem fogtok megbilincselni, mert én is rendőr

vagyok, különben nem is tudnátok!” Ezt követően a rendőr ismételt felszólította a panaszost, hogy ha nem hajlandó alávetni magát a rendőri intézkedésnek és nem hagyja abba az agresszív magatartást, könnygázszerű spray-t fog vele szemben alkalmazni. Mivel a panaszos a felszólításnak nem tett eleget, vele szemben kb. 1,5 méter távolságról folyamatos fújással alkalmazott vegyi eszközt, amelynek következtében a panaszos elfutott. A rendőr a panaszos után szaladt, aki a többszöri felszólításra sem volt hajlandó megállni, ezért EDR rádióon segítséget kért. A panaszos ekkor beszaladt az Iskola udvarára, ahol megállt. * órákor egy újabb rendőr érkezett a helyszínre. Ezt követően az intézkedést kezdeményező rendőr felszólította a panaszost, hogy vele szemben bilincset fog alkalmazni, amelyre a panaszos azt felelte, hogy „Úgysem tudtok megbilincselni, mert gyengék vagytok, meg különben is én rendőr vagyok és nagyon nagy bajba fogtok kerülni”. Erre a másik rendőr a tanult taktikai eljárással a panaszos jobb kezét hátsó karkulcsba helyezte, míg az intézkedést kezdeményező rendőr ezzel párhuzamos időben a panaszos bal kezét szintén a tanult eljárással karkulcsba helyezte, majd megbilincselte. A panaszos a bilincselés közben végig ellenállt, illetőleg azt mondta, hogy „Nagyon nagy bajba fogtok kerülni, mert én is rendőr vagyok.” Majd a rendőrök a panaszost a Rendőrsre előállították.

A bilincs alkalmazása *-n * órától *-n * óráig tartott.

A Panasztestület állásfoglalásában megállapította, hogy annak okán, hogy az intézkedést foganatosító rendőri szerv – az öt oldalas átiratán túl – nem bocsátotta rendelkezésre az elsődleges jelentéseket, ezért a rendőrség álláspontját a Panasztestület nem látta kellően alátámasztottnak, ezért a panaszos álláspontját fogadta el vizsgálati során és kimondta, hogy az intézkedéssel összefüggésben sérült a panaszos emberi méltóságához és testi épségéhez fűződő alapvető joga.

A Panasztestület állásfoglalását figyelembe véve jelen eljárásban beszerzésre kerültek az elsődleges rendőri jelentések, amelyek alapján az alábbi indokok értelmében az állásfoglalásban kifejtett megállapítással nem értek egyet.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennél fogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olyankor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat

lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhesse be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvédőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszerrel kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. vonatkozó rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőrök az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegték meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedésük az az Rtv. 48. § b), c) és d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

Jelen esetben megállapítható, hogy a testi kényszer alkalmazása nem vezetett eredményre, tekintettel arra, hogy mindössze egy rendőr üldözte a panaszost. A panaszos elfogásakor továbbra is agresszív magatartást tanúsított, felszólítása után vele szemben vegyi eszköz (Rtv. 49. §) alkalmazására került sor. A vegyi eszköz alkalmazása után a panaszos elmenekült a helyszínről. Üldözése után elfogásra került, így erre tekintettel került sor vele szemben bilincs alkalmazására.

A leírtak alapján a tényállásban említett, a helyszínen tanúsított indulatos, aktív ellenszegülő, a helyszínt elhagyó magatartásra figyelemmel okszerűen döntöttek a rendőrök a helyszínen történő testi kényszer és bilincs alkalmazása mellett, továbbra is fenntartva a panaszos szabad mozgásának korlátozását, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

A leírtak alapján a panasz e tekintetben alaptalan.

2. A rendőri intézkedés által okozott sérülés

Az Rtv. 17. § (1) bekezdés szerint *„A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja”.*

A (2) bekezdés alapján *„A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a*

rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön”.

A panaszos állítása szerint, az intézkedés során, ahogy az autóhoz vezették egy kiskapun át, ott a bal oldali rendőr elengedte, jobbról meglökte a csípőjét, így a kapu betonoszlopán lehorzsolta a könyökét. Az orvos látletet készített a panaszos sérüléseiről, amely tartalmazta, hogy orra felső részén friss seb, könyökén horzsolás, csuklóján a bilincs nyoma és a térdein horzsolás volt látható.

A rendőri jelentés tartalmazza, hogy a panaszos kezei a bilincselést megelőzően, testi kényszer segítségével karkulcsba lett fogva, amely természetesen a kezei mozgásával járt. A bilincselést követően a tanult elvezető fogás alkalmazásával a panaszost a szolgálati gépkocsinhoz kísérte, amely cselekmények végrehajtása során az intézkedés eredményes végrehajtása érdekében a panaszos kezeit a szükséges testhelyzetbe, a szükséges mértékben mozgatta. A panaszos sem akkor, sem később nem jelezte felé, hogy bármilyen fájdalma lett volna, valamint sérülésről sem tájékoztatta őt. Arra vonatkozóan, hogy a panaszos jobb válla esetlegesen sérült volt, nem volt tudomása, mivel a panaszos ilyen körülményről nem számolt be, valamint ahogy a panaszos az általa kergetett személyt futás közben jobb kezével, illetve a már földön fekvő személy vállán térdelve több ízben mindkét kezével őt fejen ütötte, nem következtetett a panaszos esetleges jobb vállának sérülésére.

A kivizsgáló jelentés szerint a panaszos az intézkedés befejezését követően a rendőröknek orvosi ellátásra vonatkozó igényét nem jelezte.

Bár a panaszos beadványában ugyan hivatkozott az orvosi látletben foglaltakra, ugyanakkor azt panaszbeadványához nem mellékelte, így többek között azt nem lehetett megállapítani, hogy annak kiállítására mikor került sor. Továbbá a panaszos a rendőri intézkedés előtt már verekedett, sőt futás közben többször megütötte az általa kergetett személyt, így nem volt bizonyítható az eljárás során, hogy mikor, hol és milyen körülmények között keletkeztek a panaszos sérülései. Figyelemmel e körülményekre a rendőri jelentés közokirati minősége tekintetében az abban foglaltakat fogadtam el tényként, ezért a panasz e tekintetben alaptalan.

VI.

A Panasztestület állásfoglalásában megállapította, hogy mivel az intézkedést foganatosító rendőri szerv – az öt oldalas átiratán túl – nem bocsátotta rendelkezésre az elsődleges jelentéseket, ezért a rendőrség megállapítását a Panasztestület nem látta kellően alátámasztottnak, ezért a panaszos álláspontját fogadta el vizsgálata során és kimondta, hogy az intézkedéssel összefüggésben sérült a panaszos emberi méltóságához és testi épséghez fűződő alapvető joga.

A Panasztestület állásfoglalását figyelembe véve jelen eljárásban beszerzésre kerültek az elsődleges rendőri jelentések, amely bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennél fogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság

korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. §-ban foglalt törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérleg”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olyankor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhesse be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálendő kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. vonatkozó rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőrök az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegték meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedésük az az Rtv. 48. § b), c) és d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

Jelen esetben megállapítható, hogy a testi kényszer alkalmazása nem vezetett eredményre, tekintettel arra, hogy mindössze egy rendőr üldözte a panaszoszt. A panaszos elfogásakor továbbra is agresszív magatartást tanúsított, felszólítása után vele szemben vegyi eszköz (Rtv. 49. §) alkalmazására került sor. A vegyi eszköz alkalmazása után a panaszos elmenekült a helyszínről. Üldözése után elfogásra került, így erre tekintettel került sor vele szemben bilincs alkalmazására.

Álláspontom szerint a tényállásban említett, a helyszínen tanúsított indulatos, aktív ellenszegülő, a helyszínt elhagyó magatartásra figyelemmel okszerűen döntöttek a rendőrök a helyszínen történő testi kényszer és bilincs alkalmazása mellett, továbbra is fenntartva a panaszos szabad mozgásának korlátozását, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

A fentiekben kifejtettekre tekintettel nem értek egyet a Panasztestület állásfoglalásában tett megállapítással.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

A határozat az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 340/B. § (1), (2) bekezdés, 394/B. § (1) bekezdés, 397/I. § (1) bekezdés;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdés a) és e) pontja, 109. § (1) bekezdés a) pontja, 50. §;

- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. § (1) bekezdés, 93/A. (7), (9) bekezdés, 19. § (1), (2) bekezdés, 16. § (1) bekezdés, 17. § (2) bekezdés, 47. §, 48. §, 17. § (1), (2) bekezdés;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 39. § (1) bekezdés, 40. § (1) bekezdés, 41. § (1) bekezdés d) pontja;
- a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 29. § a) pontja;
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 301. § (1) bekezdés;

Budapest, 2016. március 29.

Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos